

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب جامع

تنویرات علی اختلاف

قوانین مربوط و رویہ اجرای

به ضمیمه : سالنمای ۱۳۹۸

گردآوری و تدوین: دفتر حقوقی البرز

چاپ اول - زمستان ۱۳۹۷

تقدیم به معلم بزرگوار فقید، مرحوم مغفور استاد ابوالقاسم معصومی (ره)

عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: Iran. Laws, etc
مشخصات نشر	: کتاب جامع شوراهاى حل اختلاف: قوانین مربوط و رویه اجرایی / گردآوری و تدوین سیامک عزیزی
مشخصات ظاهری	: تهران: ندای مردم، ۱۳۹۷.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۳۶۷-۱-۱
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
موضوع	: ایران، قره گمشدیه، شورای حل اختلاف - قوانین و رویه ها
خامنه افزوده	: عزیزی، سیامک، ۱۳۵۵ -
رده بندی کنگره	: KM۱۸۲۹/۱۲۸ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی	: ۳۳۷/۵۵۰۹
شماره ثبت کتاب	: ۵۵۴۴۲۴۳

انتشارات ندای مردم

کتاب جامع شوراهاى حل اختلاف
گردآوری و تدوین: دکتر سیامک عزیزی
نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۳۹۷
لینوگرافی / چاپ: نسیم
ویراستار - ناظر فنی چاپ: سیامک عزیزی
طرح جلد: پرستش عزیزی
تیراژ: ۱۰۰ نسخه
بهاء: ۴۵/۰۰۰ تومان

گردآوری و تدوین:
دکتر سیامک عزیزی

عضو هیئت مدیرت و انتشارات دکتر سیامک عزیزی

فان و تحصیل دانشگاه تهران، دکتری حقوق جزا و جرم شناسی - رئیس دفتر حقوقی گروه تجاری و سرمایه گذاری و استرژ

تهران، خیابان پیروزی - خیابان مقداد - خیابان ۱۳ شرقی - پلاک ۱۴ - واحد ۱
۳۳۰۶۴۰۲۹-۶۶۹۷۵۰۳۵

www.mahanketab.com

@mahanketab

مقدمه ناشر، چاپ اول

حل اختلاف و صلح و سازش بین اشخاص ذکر شده است، در حالی که در ماده ۲۶، صدور رای نیز پیش‌بینی شده است.

ماده ۲۰ این قانون ذکر شده که رسیدگی قاضی شورا از حیث اصول و قواعد، تابع مقررات آیین دادرسی مدنی و کیفری است، در حالی که در ماده ۲۱ آمده که رسیدگی شورا تابع تشریفات آیین دادرسی مدنی نیست، در حالی که قاضی شورا نیز بخشی از شورا است و این دوگانگی قابل جمع شدن نیست. لذا حداقل بخشی از اعضای شورا باید از حالت انتصاب توسط مقامات خارج شوند و به صورت انتخابی توسط اهل محل و با انتخابات به عضویت شورا درآیند تا پشتوانه معنوی حل و فصل اختلافات از راه سازش را داشته باشند. لزوم آموزش‌های ضمن خدمت و ارتقای کیفی، در صورتی که به صورت مواد قانون درآید، از ضمانت اجرای بیشتری برخوردار خواهد بود.

قابل ذکر است که، قضات شورا در صورت برخورداری از سوابق تجربی و علمی می‌توانند نقش موثری در صلح و سازش داشته باشند.

• صلح و سازش، محور اصلی فعالیت

در متن قانون سازش و به ویژه ماده یک آن، محوریت با سعی در حل اختلاف و صلح و سازش است و صدور رای بخش امری دارد، در حالی که در عمل، شورای حل اختلاف به ویژه در شهرهای بزرگ، در صدور رای و کار قضایی نقش مهمی دارد و در شوراهایی حل اختلاف به دلایل مختلف به یکی از آن‌ها را انتصابی بودن اعضای شورا را می‌توان دانست، صلح و سازش فاقد محوریت و کارایی کافی است.

شورای حل اختلاف اکنون بخشی از نظام قضایی است که به دعاوی با اهمیت کمتر نسبت به دادگاه‌های عمومی، رسیدگی و حکم صادر می‌کند. با توجه به ماده ۲ قانون شوراهای حل اختلاف که مقرر می‌دارد رییس کل دادگستری استان می‌تواند

• عملکرد شوراهای حل اختلاف

شکل‌گیری شوراهای حل اختلاف توانست با رسیدگی به اختلافات و دعاوی کوچک بخشی از بار دستگاه قضایی کشور کم کند. مهم‌ترین وظیفه این مراجع، صلح و سازش و رسیدگی به اختلافات است. لزوم توجه به حقوق اعضا

شورای حل اختلاف ایسی است که در تمام دنیا به شکل‌های مختلف بوده است. تعدادی از افرادی که در شورای حل اختلاف کار می‌کنند، متأسفانه از لحاظ حق و حقوق بیمه و شکار هستند. به عبارت دیگر شوراها اعتبار ندارند بازکنان خود را بیمه کنند. ابوالفضل ابوترابی، قوه قضائیه گفت و گو با «نشریه حمایت» این گونه بیان کرده است: به طور کلی ماحصل کار در این مدت، تلاش صلح و سازش بهره خوبی گرفته است، اما در بخش صلح و رای به دلیل این که رای نهایی را قاضی صادر می‌کند جای کار بیشتری احساس می‌شود.

• شان اعضا

طبق ماده ۴۶ قانون شورای حل اختلاف، توهین به اعضای شورا در حکم توهین به مقامات موضوع ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی تلقی شده و دارای همان مجازات موضوع ماده مزبور خواهد بود. طبق ماده ۳۵، عضویت در شورا رایگان است، ولی به تناسب نوع و میزان همکاری، قوه قضائیه مبلغی را به آنان پرداخت می‌کند. تخلفات انتظامی اعضای شورا توسط هیات رسیدگی به تخلفات موضوع ماده ۳۹ این قانون رسیدگی خواهد شد.

• ضرورت بازنگری در قوانین

دکتر فرهاد پروین، عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی ضمن بیان این مطلب که در مواردی بهتر است قانون شوراهای حل اختلاف و آیین‌نامه اجرایی آن اصلاح شود، می‌گوید: مهم‌ترین آن رفع تعارض از مفاد همین قانون فعلی است. برای مثال در ماده یک آن، هدف از تشکیل شورای حل اختلاف، صرفاً

برای رسیدگی به امور خاص به ترتیب مقرر در این قانون، شوراهای تخصصی تشکیل دهد، می‌توان گفت که شوراهای حل اختلاف به دو نوع عمومی و تخصصی تقسیم می‌شوند. این دو نوع، در میزان صلاحیت و موارد کلی صلاحیت یکسان هستند. به عنوان مثال، هر دو در مقام صلح و سازش و امکان صدور رای تا پنجاه میلیون ریال (در شهرها) هستند. شوراهای تخصصی، با رعایت صلاحیت‌های مقرر در قانون، به امور خاص یا تقاضاهای اشخاص مربوط به مشاغل خاص رسیدگی می‌کنند. به عنوان مثال، شورای حل اختلاف ویژه اصناف، شورای حل اختلاف ویژه پزشکان و نیز شورای حل اختلاف دریایی ایجاد شده است. حادیه مالکان کشتی.

در واقع رطیقه شوراهای حل اختلاف تخصصی سعی در صلح و سازش و امور تخصصی خاص است. مثلاً شوراهای حل اختلاف در میان سبزی می‌کند، اختلاف بین پزشکان و بیماران را از میان می‌برد و در دادسرا و دادگاه حل و فصل کنند.

در این خصوص می‌توان گفت که نوع تخصصی سازش شورای حل اختلاف، کارآمدتر و نزدیکتر به نوع عمومی آن به اهداف تشکیل شورای حل اختلاف است.

● تجربیات سایر کشورها

با بررسی اجمالی می‌توان گفت که تقسیم‌بندی مراجع رسیدگی، بر حسب اهمیت موضوع، عموماً رعایت می‌شود. به عنوان مثال، معمولاً مرجع رسیدگی به دعاوی کم اهمیت مالی با دعاوی حجیم مالی یکسان نیست.

این ترتیب در قانون شوراهای حل اختلاف رعایت شده و دعاوی مالی بالاتر از ۲۰۰ میلیون ریال (در شهرها)، در صلاحیت دادگاه عمومی قرار گرفته است، اما در قانون شوراهای حل اختلاف، دو نهاد صلح و سازش و میانجیگری با نهاد رسیدگی قضایی مخلوط شده و در هم ادغام شده‌اند.

البته در شوراهای تخصصی این اختلاط کمتر شده است و وظیفه اصلی آن سعی در صلح و سازش در امور ویژه توسط صاحب نظران و متخصصان همان صنف خاص است. نهاد ایجاد صلح و سازش و

میانجیگری به نام (ADR) به عنوان یک نهاد خاص در حقوق آمریکا نقش قابل توجهی دارد. این تفکیک، یعنی تقسیم شوراهای حل اختلاف به شوراهای تخصصی سازش و شوراهای قضایی (برای دعاوی کم اهمیت‌تر نسبت به صلاحیت دادگاه) را می‌توان پیشنهاد کرد. در مورد اینکه قانون شوراهای حل اختلاف تا چه میزان در حل مشکلات مردم موثر بوده باید گفت که در مجموع قانون شوراهای حل اختلاف، با ایجاد تشکیلات جدید و توسعه قضایی، بخشی از وظایف قوه قضاییه را انجام می‌دهد و در حل مشکلات مردم، به طور نسبی، مفید و موثر بوده است.

این حقوقدان ادامه می‌دهد: در این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن، در خصوص کارکنان آن مواردی را پیش‌بینی کرده است که در مجموع دارای ابهام‌ها و اجمال‌هایی است که نیاز به ضابطه‌مند شدن دارد. به عنوان مثال، در ماده ۳۵ این قانون ذکر شده که «عضویت در شورا اختیاری است، لیکن قوه قضاییه به تناسب فعالیت و میزان همکاری قضات اعضا و کارکنان شورا، پاداش مناسب پرداخت می‌کند». روشن است که اکثر کلمات این ماده نامعین است.

● شرایط اعضای شورا

پروپ با اشاره به این مطلب که در آیین‌نامه شوراها نیز وجود عبارتهایی چون «اعتبار اجتماعی و معنوی» در بصره ۶ و نیز خود ماده ۶ آیین‌نامه در مورد انتخاب اعضای شورا از میان افراد مورد اعتماد می‌گوید: «اعضای شورا باید متدین به دین مبین اسلام و دارای شرایط زیر باشند الف- تابعیت جمهوری اسلامی ایران ب- اعتقاد و التزام عملی به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ولایت مطلقه فقیه ج- حسن شهرت به امانت و درست و صحت عمل د- عدم اعتیاد به مواد مخدر یا روان‌گردان یا سکرآور ه- دارا بودن حداقل ۳۵ سال تمام و دارا بودن کارت پایان خدمت و وظیفه عمومی یا معافیت از خدمت ز- دارا بودن مدرک کارشناسی جهت اعضای شوراهای حل اختلاف شهر ح- متاهل بودن ط- سابقه سکونت در محل شورا حداقل به مدت شش ماه و ادامه سکونت

پس از عضویت ی- نداشتن سابقه محکومیت موثر کیفری و نداشتن محرومیت از حقوق اجتماعی . پروین خاطرنشان می‌کند: برای عضویت در شورا دارندگان مدرک دانشگاهی یا حوزوی در رشته‌های حقوق قضایی یا الهیات با گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی در اولویت هستند .

برای عضویت در شوراهای مستقر در روستا، داشتن حداقل سواد خواندن و نوشتن الزامی است. علاوه بر این، رئیس قوه قضاییه می‌تواند برای صلح و سازش در دعاوی احوال شخصی اقلیت‌های دینی موضوع اصل ۱۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، شورای حل اختلاف خاص تشکیل دهد. اعضای این شورا باید متدین به دین خود باشند. با گذشت نزدیک به ۱۰ سال از تشکیل شوراهای اکنون موجود، خوانند در قالب ضوابط معین مکتوب، در.

• دایره صلاحیت

دکتر منصور رحمدل بر این باور است که در خصوص عملکرد شوراهای حل اختلاف می‌گوید: شوراهای حل اختلاف ماهیتاً همان کار دادگستری را انجام می‌دهند. در قانون پیشبینی شده که قاضی شورا باید تصمیم اعضای شورا را تأیید کند. با وجود این باید حضور اشخاص حقوقی در این مراجع تقویت شود. در برخی موارد لازم می‌آید که شورا، دستور موقت صادر کند، ولی چون در صلاحیتش پیشبینی نشده، عملاً شورا این کار را انجام نمی‌دهد.

مدرس دانشکده حقوق واحد تهران مرکزی با اشاره به این که در قانون به شوراهای حل اختلاف به عنوان یکی از مراجع کمک کار دادگستری توجه شده است، اظهار کرده است که: ایجاد صلح و سازش بین اصحاب دعوا هم از دیگر موارد پیشبینی شده در قانون است، ولی نکته‌ای که باید بدان توجه داشت آن است که برقراری صلح و سازش اختصاص به شورا ندارد و در دادگستری نیز قضات مکلف به اصلاح ذات البین تا حد امکان هستند.

رحمدل ضمن بیان این که برخی از دعاوی داخل در صلاحیت شورا جنبه مدنی دارند و برخی دیگر جنبه

کیفری، می‌گوید: اساساً توسعه صلاحیت شورا به امور کیفری، کار زاینده‌ای نیست، چون احراز جرم بودن یا نبودن عمل مستلزم رسیدگی دقیق قضایی است و به موجب اصل ۳۶ قانون اساسی تنها در صلاحیت دادگاه است.

وی با اشاره به این که از حیث این که مراجعه به شورا دارای هزینه دادرسی کمتری است، اظهار می‌دارد: بعضاً ممکن است ترجیح دهند که به جای مراجعه به دادگستری به شورا مراجعه کنند. البته باید توجه داشت که اساساً در کشورهای پیشرفته، مراجعه به دادگستری رایگان است و ما نیز باید به این سمت حرکت کنیم.

از آن چه کارشناسان در خصوص قانون شوراهای حل اختلاف اند می‌توان نتیجه گرفت که شوراهای حل اختلاف اگر چه توانسته‌اند با کاهش حجم پرونده‌های مطرح در دادگاه‌ها، اندکی از بار دستگاه قضایی بکاهند، با وجود این به نظر می‌رسد برای این که عملکرد آن‌ها بهتر و کارآمدتر باشد، برخی اصلاحات در قوانین و مقررات آن ضرورت دارد. در این صورت شوراهای حل اختلاف با انبوهی از پرونده‌های حل نشده بدون آنکه ساز و کار و لوازم رسیدگی به آن داشته باشند گرفتار شده و به جای حل و فصل معضلات، خود به معضلی در مسیر رفع مشکلات حقوقی و قضایی بدل خواهند شد.

سرفصل عناوین

ردیف	موضوع	صفحه
۱	مقدمه	۱-۱۰
۲	صلاحیت شورای حل اختلاف	۱۱
۳	قانون جدید شورای حل اختلاف سال ۹۵	۱۲-۱۸
۴	آئین نامه قانون جدید شورا	۱۹-۲۴
۵	قانون قدیم شوراها	۲۵-۲۹
۶	قانون مدنی	۳۰-۱۱۳
۷	قانون آئین دادرسی مدنی	۱۱۴-۱۶۲
۸	قانون اساسی	۱۶۳-۱۸۲
۹	قانون مسئولیت مدنی	۱۸۳-۱۸۴
۱۰	قانون اجرای حکام مدنی	۱۸۵-۱۹۹
۱۱	قانون جدید حقوق های مالی	۲۰۰-۲۰۴
۱۲	رسیدگی به تخلفات رانندگی	۲۰۵-۲۱۴
۱۳	قانون جرایم رایانه ای	۲۱۵-۲۳۰
۱۴	قانون جدید چک	۲۳۱-۲۳۹
۱۵	قانون حمایت از خانواده	۲۴۰-۲۴۷
۱۶	نظریات مشورتی قانون حمایت از خانواده	۲۴۸-۲۵۴
۱۷	آئین نامه نحوه اجرای مجازاتهای تکمیلی	۲۵۵-۲۵۸
۱۸	قانون احترام به آزادی های مشروع	۲۵۸-۲۶۱
۱۹	قانون بیمه اجباری ثالث	۲۵۹-۲۷۵
۲۰	اقسام مواعد در شوراها	۲۷۶-۲۷۷
۲۱	هزینه های اجرای حکم، محاسبه مهریه و حق الوکاله	۲۷۸-۲۸۵
۲۲	مزایده	۲۸۶-۲۸۷
۲۳	مباحث تخلیه	۲۸۸-۲۸۹
۲۴	توقیف اموال	۲۹۰-۳۰۰

ردیف	موضوع	صفحه
۲۵	اعتراض ثالث	۳۰۱-۳۰۲
۲۶	قواعد اجرای احکام	۳۰۳-۳۱۰
۲۷	رای وحدت رویه در مورد هزینه دادرسی شورا	۳۱۱-۳۱۴
۲۸	نحوه وصول مهریه	۳۱۵-۳۱۸
۲۹	نحوه وصول نفقه	۳۱۹-۳۲۲
۳۰	پرونده پاسخ های شورای حل اختلاف	۳۲۳-۳۴۴
۳۱	سفت و نحوه وصول	۳۴۵-۳۴۹
۳۲	حسابات تأمین تأدیه	۳۵۰-۳۵۲
۳۳	تعرفه خدمات قضایی سال ۹۷	۳۵۳-۳۵۵
۳۴	محاسبه تمهید بیتی و کلا	۳۵۶-۳۵۷
۳۵	اظهارنامه و دادخواست	۳۵۸-۳۶۱
۳۶	اصطلاحات حقوق مدنی	۳۶۲-۳۷۳
۳۷	نمونه فرم های شورا	۳۷۴-۳۹۴
۳۸	سالنمای ۱۳۹۸	۳۹۵-۴۰۷

مقدمہ مولف

پروگرام را بر آن روزی از روزهای پنجشنبه که از آن چهارشنبه است دارم راضی باشم و ما با اطفال و محبت و شادمانی و بهشت بنی حیات، روزی از ارض روی و محبتی

بروردگار امرای بخش و به من رحم فرما آنگاه که مرا از دنیا می بری.

برودکاراد جنوبی آنجه برابیم د نظر کوفه ای سرگردان و عاجزم مغرور آنجه برابیم خواسته ای به آسانی و سولت د اختیارم قرارده.

خدا یا بلاش نیکوید و دیو دلام مرمت فرماوید هر کس که حتی بر کرون من وارد و با او چسبن کن.

به روزگار امر برای آنچه آفریده‌ای برای همان قرارم و دوباره آنچه که خود متکفل انجام آن برایم شده‌ای، مشغولم مغربا.

خدا یا مرا عذاب مغرر مائی کہ من از تو طلب بخشش دارم و عروحم مغرر باد حالی کہ از تو تقاضا و خواہش می کنم۔

ایم اسرار خودی و بی اعتباری ارباب علم خدایت را نزد من عظیم خیر و احوالست خویش و انجام آن بر دشمنای تو دان است و بر سر نژاد آخر تو را در غمی آید و روزی بر سر خود من السلام خیر. ای صاحبان صوابان

وہابی حضرت زمرہ (سلام اللہ علیہا)

...کچھ از ترنمِ ردت، رہے خود گند... فرشتے ست کہ بہ دہم ہر اکرم مشغولہ، نہایتہ حق پر کرہ خاک... واکہ کہ قلمِ انقار

تقریباً یافت که کافر که به اسم یاکرد، ترنم انریشه به تحریر آید، لغات و کلمات و رسالات پیرامون شریعت: «والقلم و ما یسترون ... تا

ابنِ حمہ مرتب پیدا کردند کہ در کتاب خود : سیلایہ از غطا و نقطہ و گردش و بیفتش موزون قلم ... معصف نگارندگان بہ منزلت رسیدہ

بیاض از اینک بیان در قسم است در حد ... در حد ... در نطق است ... در ده زبان ... در هر ده نطق ... در هر ده نطق ...

در جات جات فقط و فقط ... زن کے ہنسنے کے ایک حیرت انگیز حاسہ ،

نغمہ کہ مردم بسیارند بہ یاد

ما استغاث از الطاف ایزد و ستان که موجب تحریر و تندرین این مرقومہ شد. سر کرم داد تافز، منجلی، بمحمان شمار روزگار، در تحت قیامت آن، ما را از شولاب (۱) سره

یہ ہے کہ ان کے لئے جو کچھ ہے وہ ان کے لئے ہے

معدود، اولیٰ پاسبان بعد از سرحد و در راه کربلا و در میان کربلا و مدینه بود که در آنجا درگذشت و در آنجا دفن شد.

اساو بخت الہ عزیزی رحمت اللہ علیہ کہ ملاح خوش احسان اہل بیت (ع) و مومب خاندان پر (۱) و اللہ ہی سبکی ام در طریق معرفت بوده اند.

بمسر مہربان و خداکارم و فرزندان دلبندم ہمیشہ یاد و گرمی و پشتوانہ ای عظیم در روزگار بر تاملطم اعز و زورده باشند. ^{۱۴۰۲} رانیز ارشاد تقدیم می نمایم و مسلم

بزرگوار و قدیم منظر است و احوال الناس معلوم که سال یاد تدریس او است که در علم و آثار و ریاست و اثرات

کتابخانه عمومی

سالمک عزیزی

دی ماه یکم زار و مصد و نمود و هفت بحر شمس

(چاپ اول) Jan 2019- Iran .Tehran

ارتباط با مؤلف : MD.Sazizi@Gmail.Com

<http://md-siamak-azizi.blog.ir>